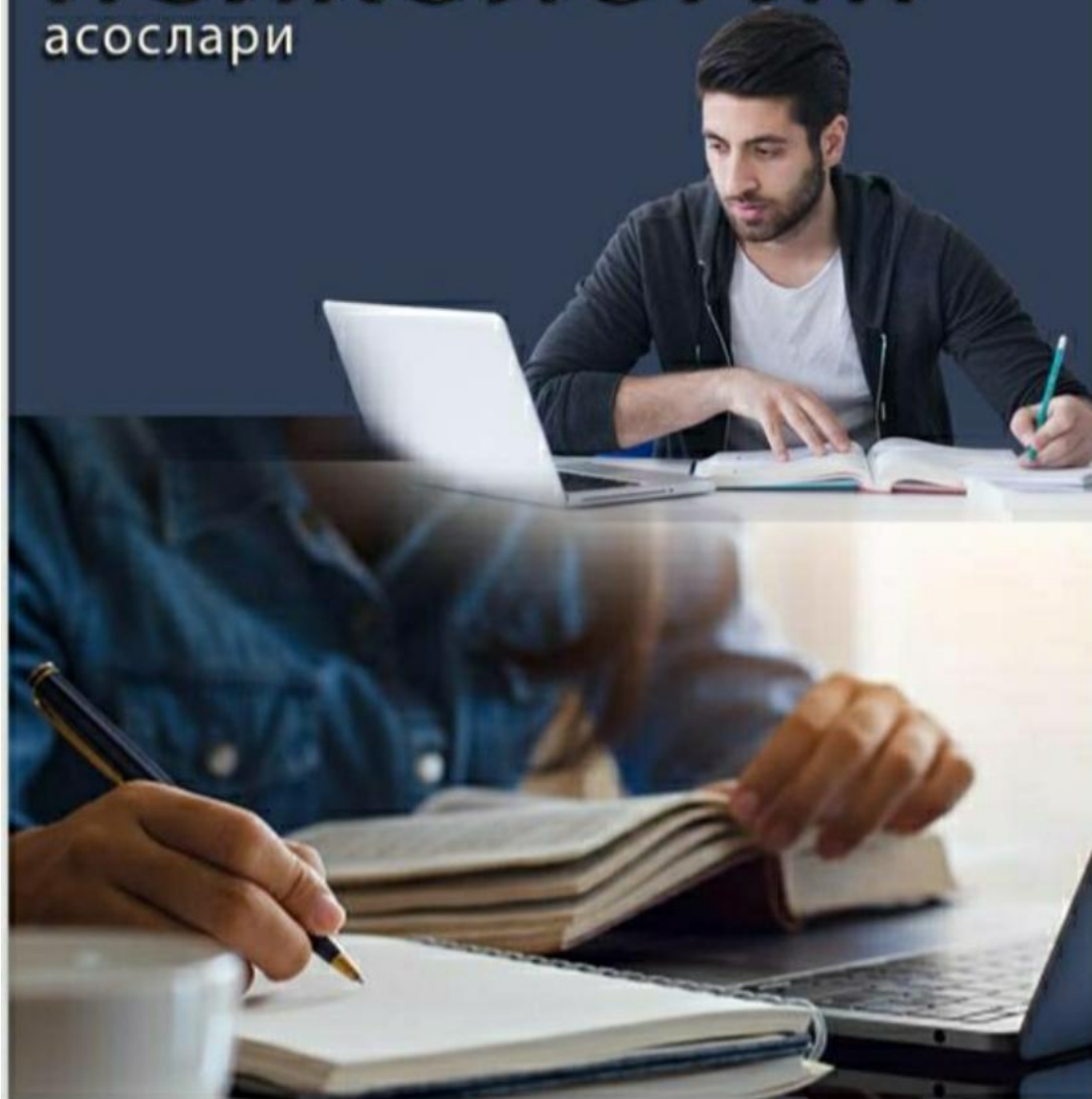

Таълим тизимида узлуксиз касбий
ривожланиш жараёнининг ижтимоий ва

ПЕДАГОГИК- ПСИХОЛОГИК асослари

ЁШЛАРГА ИЖТИМОЙ-ПСИХОЛОГИК
ХИЗМАТ КЎРСАТИШ МАРКАЗИ

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚАРО ИСЛОМ АКАДЕМИЯСИ

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ХОДИМЛАРИНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ
ОШИРИШ ҲУДУДИЙ МАРКАЗИ

«ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА УЗЛУКСИЗ КАСБИЙ

МУНДАРИЖА

Nuraliyeva Shiringul Mansurovna	Maktabgacha ta'lim tashkilotida Alisher Navoiy ijodini bolalarga o'rgatishda innovatsion yondashuv	4
Naxalova Yulduz Bekpulatovna	Sog'lom ruhiyat sari 10 qadam. Ruhiy stress va uning oqibatlarini bo'yicha psixologik maslahatlar	7
Normamatova Barchinoy Xudoyberdiyevna	O'qituvchilarda muloqat madaniyatini oshirish	12
Xashimova Zarofat	Bolalar psixologiyasini o'rganuvchi metodlar	15
Yarashova E'tabor Yandash qizi	Maktabgacha tayyorlov guruhlarida matematik qobiliyatlarini shakllantirishda multimedia texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati	19
Sherqulova Madina Mardonqul qizi	Qurish-yasash va matematika markazi va uni tashkil etish metodikasi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida	22
Bozorova Aziza Masim qizi	Qiz bola tarbiyasi	27
Kaynazarova Dinara	Yoshlarni dunyo qarashi va hulq-atvoriga ta'sir etuvchi ijtimoiy psixologik omillar	31
Durshakoeva Gulmira Orinbaevna	Onilada sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish psixologiyasi	35
Jumamurodova Umida	Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ko'rish va eshitish xotirasining rivojlanishi	39
Qurbonboyeva Gulayho Shuhrat qizi	Voyaga yetmaganlarni mustaqil hayotga tayyorlash va sog'lom turmush tarzini shakllantirish	42
Allaberganova Gulora Aminovna	Agressiv xulqli bola bilan korreksion ish olib borish	45
Elmurodov Otabek Komil o'g'li	O'smirlik yoshidagi agressiv xatti-harakatlarning ijtimoiy-psixologik sabablari.	48
Jo'rayeva Iroda Muxsinovna	O'quvchilarni kasbga yo'naltirishning pedagogik-psixologik muammolari	56
Sharipova Gulzora	Ilk o'spirinlik davrida yoshlarning shaxsiy xususiyatlari	59
Polvonova Sadoqat Ulug'bek qizi	O'quvchilarni kasbga yo'naltirishning o'ziga xos psixologik omillari	63
Yorova Nigora Boymurodovna	Maktab amaliyotchi psixologi va pedagog jamoaningning o'smir yoshdagi o'quvchilar bilan ishlash bo'yicha tavsiyalar	67
Mavlanaova Nasiba Ubaydulloevna	Bolalar va yoshlarda tarbiya buzilishini keltirib chiqaruvchi ijtimoiy muhit va onlayn tarbiyaning o'rnini	71
Abdullajonova Lazizaxon Azimjonovna	Shaxsni ijtimoiy psixologik himoya qilish muammolari	75
Norinova Lolaxon Rashitovna	Kasbiy kompetentlikni takomillashtirish yo'llari	79
Gulxumor Tojiboyeva, Feruzabonu Mutalipova	Mamlakatimizda yosh kelajak avlodning ijodiy kompetentini shakllantirish va rivojlantirish	82
Sharopova Furuza Djalolovna	Umumiy o'rta ta'lim maktablarida muammoli o'quvchilar bilan ishlashda psixologik yondashuv	87
Ro'ziyeva Alisa Urkunboyevna, Xurramova Mohidil Shuxratovna	Kasbiy stressni yuzaga kelishidagi ijtimoiy-psixologik shart-sharoitlar	92
Dexqonova Zirotaxon Yuldashaliyevna, Taniberdiyeva Dilafuzxon Mamadaliyevna	Giperaktiv bolalar bilan ishlashda psixologning roli	97
Axmedova Nodira, Muyassarxon Xo'jaeva	Yaxshi so'z va yaxshi fikr qudrati» nomli trening ishlanmasi	101

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARDA KO'RISH VA ESHITISH XOTIRASINING RIVOJLANISHI

Jumamurodova Umida

O'zMU Psixologiya (faoliyat turlari) ta'lim yo'nalishi

I-bosqich magistranti

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikni qo'lga kiritgach mamlakatimizda yashayotgan barcha fuqarolar uchun munosib turmush sharoitlarini yaratish ma'naviy jihatdan mukammal rivojlangan shaxsni shakllantirish ta'lim va maoruf tizimini yuksaltirishdek ustuvor vazifalrni amalga oshirishga alohida e'tabor berildi. 1998- yilda «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi» haqida qonun qabul qilindi. Unda keltirilgan uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarida ushbu muammoni hal etishda o'qitish jarayoni subyektlarining o'ziga hos o'rni mavjud shu o'rinda mamlakatimiz taraqqiyoti boshlang'ich ta'limdan boshlanishi lozimligini ham qayd etilgan. Sog'lom avlodni tarbiyalash—buyuk davlat poydevorini farovon hayot asosini qurish demakdir. Bilimga chanqoq istedodli yoshlarni vatanga fidoiy insonlar qilib tarbiyalash muqaddas vazifamiz hisoblanadi. Respublikamizning «Talim togrisida»gi Qonunda, Kadrlar tayyorlash Milliy Dasturida har tomonlama yetuk, barkamol shaxsni tarbiyalash hozirgi kun talim tizimi oldidagi dolzarb muammolardan biri ekanligi alohida takidlanadi. Bugungu kunda ushbu vazifani amalga oshirilayotgan ijtimoiy-siyosiy ozgarishlar Ozbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2017 yil 7 fevraldagi «Ozbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish boyicha Harakatlar strategiyasi togrisida»gi Farmoni bilan Xarakatlar strategiyasini «Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yili»da amalga oshirishga oid Davlat dasturining «Ijtimoiy sohani rivojlantirish» deb nomlangan tortinchi yonalishida maktabgacha talim muassasalarining qulayligini taminlash, umumiy orta, orta maxsus va oliy talim sifatini yaxshilash hamda ularni rivojlantirish chora-tadbirlarida turadi. 2019-yil 20-mart kuni Prezidentimiz tomonidan beshta muxim tashabbus ilgari surildi, bular quydagilar

Birinchi tashabbus yoshlarning musiqa, rassomlik, **adabiyot**, teatr va san'atning boshqa turlariga qiziqishlarini oshirishga, istedodini yuzaga chiqarishiga xizmat qiladi.

Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev bu beshta tashabbusni ilgari surishdan asosiy ko'zda tutilgan maqsad shuki barchasi yurtimiz kelajagi farovon turmushini taminlashdir. Ayniqsa yosh avlodning bilim darajasini yanada yaxshilash ularning o'qiziqishlari va qobiliyatlaridan kelib chiqqan holda biron bir kasbga yo'naltirish maqsad qilingan. Bolalarda musiqaga, rasomchilikga bo'lgan qobiliyat yosh davridan boshlab yani kichik maktab yoshidan rivojlana boshlaydi, ayniqsa ularning ko'rgan va eshitgan narsalari xotirasida bir umrga muxirlanadi. Shu sababli bolalarning kasib tanlashida ularning qobiliyatlariga alohida etibor berish lozimligi Prezidentimiz tomonidan ham alohida takidlab o'tilgan.

Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyevning «Yoshlarimizning mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va manaviy salohiyatga ega bolib, dunyo miqyosida oz tengdoshlariga hech qaysi sohada bosh kelmaydigan insonlar bolib kamol topishi, baxtli bolishi uchun davlatimiz va jamiyatimizning bor kuch va imkoniyatlarini safarbor etamiz», deb e'tirof etilganlaridek yangicha modeldagi shaxsni kamol toptirish yosh avlod ongining ta'lim olish davridagi rivojlanish tendinsiyalaridan tortib toki yangicha o'qitish texnologiyalarini bola tominidan o'zlashtirishi va undagi bilish jarayonlari, xususan, xatirasini rivajlanishiga nechog'lik ta'sir ko'rsatayotganligini o'rganish ma'naviy barkamollik tamoillarini maktabda va yangi tipdagi ta'lim muassasalarida joriy etish psixologik yo'ndashish o'qitishning eng ilg'or va zamonaviy shakllarini amaliyotga tadbiq etishni taqozo etadi.Hozirgi kunda shaxs talim tarbiyasi dalzarb masala sifatida etirof etilayotgani barchaga malum.Shu bois,shaxs shakllanishi va uning taraqqiyotiga doir muammolarni organishda psixologiya fanlarining orni muhim hisoblanadi.Chunki inson shaxsining shakllanish jarayonida bir qator psixologik va fiziologik ozgarishlar roy beradiki, bu ularning keyinchalik rivojlanish jarayonlariga oz tasirini korsatadi.Ayniqsa,kichik maktab yoshi shaxs taraqqiyotidagi muhim davr sifatida korsatib otiladi. Bu davrda bolalarga psixalogik jihatdan yaxshi rivojlanishiga e'tibor qaratish muhim hisoblanadi, ularda kechayotgan har bir psixik jarayonlardagi o'zgarishlarga befarq bo'lmaslik lozim.Yurtimizda amalga oshirilayotgan tub islohatlarning yaratuvchisi sifatida shaklanayotgan yosh avlodni voyaga yetkazish ularning zamon talablari darajasida bilim olishi shaxs sifatida kamol topishi

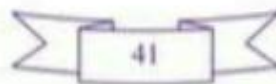
boshlang'ich ta'lim sirlarini o'rganish va kundalik turmush yumushlarini hal etishga tayyorlab borish masalasi asosiy muammolar tariqasida ta'lim jarayonida ko'ndalang bo'lib turibdi. Bola xotirasini rivjlantirishda psixologik yondashuvlar o'rni beqiyosdir bunda albatta o'qituvchi ta'lim berish orqali o'quvchilar intellektual salohiyatini oshirish erkin firklashga o'rgatishga alohida ahamiyat berishlari zarurdir. Bu davrda bolalarda ayniqsa bilish jarayonlarida ham muhim o'zgarishlar sodir bo'ladi, shu sababli bunday vaqtda ularga befarq bo'lmaslik lozimdir. Jahonning barcha davlatlarida bo'lgani kabi dunyo haritasida munosib o'rin olgan respublikamizning ta'lim sohasida islohatlar boshlandi. Bu islohatlarning barchasi inson ongli har qachongidan ham yuqori saviyaga ko'tarib inson va uning mukammalligi o'z ustida ishlashi o'z mukammalligi hususida qayg'urish muammosi har qachongidan ham dolzarb masalaga aylandi. Ayniqsa boshlang'ich ta'lim tizimida o'quvchilarning aqliy rivojlanishining muammosining psixologik hususiyatlarini tarkib toptirish ushbu muammolarni bartaraf etishga qaratiladi. Milliy dasturda e'tirof etilgan yangicha modeldagi shaxsni kamol toptirish yosh avlod ongining ta'lim olish davridagi rivojlanish tendinsiyalaridan tortib toki yangicha o'qitish texnologiyalarini bola tominidan o'zlashtirishi va undagi aqliy intellektual qobiliyatlarga nechog'lik ta'sir ko'rsatayotganligini o'rganish ma'naviy barkamollik tamoillarini maktabda va yangi tipdagi ta'lim muassasalarida joriy etish psixologik yo'ndashish o'qitishning eng ilg'or va zamonaviy shakllarini amaliyotga tadbiq etishni taqozo etadi. Ayniqsa boshlang'ich ta'lim tizimida o'quvchilarning bilish jarayonlari va aqliy rivojlanishni tarkib toptirishda psixologik yo'ndashuvlar muhim ahamiyatga ega hisoblabadi.

Inson xotirasining qonuniyatini o'rganish psixologiya fanining markaziy masalalaridan bo'lib hisoblanadi. Malumki insonning har qanday kechinma xatti-harakatlari uzoq muddat ongda saqlanib, malum bir sharoitda qayta namoyon bo'luvchi izlar qoldiradi. Ayniqsa boshlang'ich sinf o'quvchilarida ko'rgan narsasini uzoq muddatga eslarida saqlab qolish kuchli rivojlangan bo'ldi.

Psixologiya fani oldida xotira jarayonlarini o'rganish bilan bog'liq qator murakkab muammolar masalalarni tadqiq qilish masalasi turibdi.

harakatlari uzoq muddat ongda saqlanib, malum bir sharoitda qayta namoyon bo'luvchi izlar qoldiradi. Ayniqsa boshlang'ich sinf o'quvchilarida ko'rgan narsasini uzoq muddatga eslarida saqlab qolish kuchli rivojlangan bo'ldi.

Psixologiya fani oldida xotira jarayonlarini o'rganish bilan bog'liq qator murakkab muammolar masalalarni tadqiq qilish masalasi turibdi.

Ёшларга ижтимоий-психологик хизмат кўрсатиш маркази

Bular quydagilardan iborat: izlarni esda olib qolishning fiziologik mexanozimlari qanday esda olib qolishga bo'ektiv,subektiv, biyalogik va ijtimoiy, psixologik sharoitlar tasir qiladi. Ularning chegaralari qanday degan masalalarga qaratilgan.

Xozirgi zamon xotirani tadbqiq qilish bilan bog'liq tadqiqotlarda markaziy o'rin xotira jarayoning asoslariga ajratilagan. Xotira jarayonining asoslari 3 yo'nalishda o'rganilgan. o'rganilgan Psixologik, neyro-fizialagik, biyoximik.

Xotiraning psixologik nazariyalari inson faoligi bilan bog'liq bo'lgan xotira jarayonlarini shakilantirishni tadqiq etadi. Ulardan birinchisi assatsativ nazariyadir. Ulardan birinchisi assotsiativ nazariyadir. Ma'lum bir bilimlar inson ongida birin ketin o'rin olishi tufayli ularda assotsiativ bog'liqlikni yuzaga keltiradi va ushbu bog'liqlikda biror bir narsa esga tushiriladi. Boshlang'ich ta'limda bolalar psixologiyasida ro'yberadigan o'zgarishlar ularning yosh xususiyatlari bilan bog'liq bo'lgan jarayonlar psixolog ota-onalardan muhim e'tiborni talab qiladi. Manashu sababli boshlang'ich sinf o'quvchilarini psixologik jihatdan tadbqiq etish ishning bosh maqsadi sifatida gavdalanadi.